

Socialdepartementet
Enheten för folkhälsa och sjukvård

103 33 STOCKHOLM

Vår referens: Dnr 73/2016
Göran Norén/Olof Erixon

Er referens: S2016/01610/FS,
S2016/01612/FS

(Sid 1 av 3)

2016-06-03

Remissyttrande

En översyn av tobakslagen – Nya steg mot ett minskat tobaksbruk (SOU 2016:14), samt promemorian Genomförandet av tobaksproduktsdirektivets bestämmelser om e-cigarettor

Föreningen Svenskt Näringsliv, som beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade betänkande och promemoria, vill anföra följande.

Föreningen finner inte skäl att ge sig in i synpunkter om tobaksbrukets vara eller icke vara, ej heller avseende om vissa former av tobaksbruk skall kunna anses som ofarliga eller mindre skadliga. Sådana, liksom synpunkter på tillståndsplikt, rökförbud i vissa miljöer och exponering i butiker m.m. tillkommer berörda branschorganisationer. Detta yttrande tar sikte på den del av betänkandet som rör inskränkningar i rätten att använda sig av varumärken.

Varumärken, liksom andra immateriella rättigheter, blir undan för undan allt viktigare för ekonomins funktionssätt. I all synnerhet har den tekniska utvecklingen, parad med en allt större andel av ekonomin inriktad på tjänster, gjort immaterialrättigheter till en allt mer oumbärlig beståndsdel i näringslivet. Så skulle det t.ex. sannolikt inte satsas synnerligen betydande resurser i forskning och utveckling om det inte funnes patent-, varumärkes- och formgivningsskydd.

Läkemedelsområdet är ett talande exempel på detta. Ingrepp i immaterialrättsskyddet kan således att få långtgående verkningar. Bara hotet om att den nuvarande ordningen är satt under tryck för förändring kan medföra allt större riskaversion i företagen. Den nu aktuella frågan har således en bäring långt utanför den nu berörda branschen.

Utredningens syfte i nu aktuellt avseende är att ge underlag inför en ev. lagstiftning om neutrala förpackningar. Som utredningen noggrant redovisar skulle syftet med en sådan lagstiftning (både i Sverige och annorstädes) vara att minska konsumtionen av tobak genom att göra produkten mer oaptitlig för konsumenten. Medlet – krav på neutral förpackning – syftar uppenbart till att successivt minska tobaksvaruproducenternas lönsamhet, helst så långt att de måste upphöra med sin verksamhet. I så måtto innebär kravet på neutral förpackning inte bara en *de facto* expropriering av tobaksvaruproducenternas varumärken, det innebär att man avser att s.a.s. svälta ut tobaksvaruproducenterna från marknaden, också det en *de facto* expropriering. De juridiska argument som anförs för att detta skulle stå i överensstämmelse med gällande lagstiftningar är väsentligen formalistiska, utan att förefalla ta någon påtaglig hänsyn till lagarnas anda. Det är uppenbart att denna metod är ett politiskt val avsett att indirekt påverka både konsumtionsmönster och opinion, men utan att tvingas ta till ett direkt förbud mot produktion av tobak och tobaksvaror – ett förbud som man i dagsläget sannolikt anser sig ha svårt att få gehör för. Detta politiska val är inte bara ett uttryck för feghet, det kan i sin förlängning komma att innebära betydande risker för annan näringsverksamhet i framtiden.

Tobak och tobaksvaror är alltså produkter som är lagliga att framställa, bearbeta, marknadsföra och sälja. De skiljer sig därmed inte på något avgörande vis från en mängd andra produkter. Alkohol, socker och fett är lagliga produktkategorier som vid överdrivet intag allmänt bedöms orsaka hälsoproblem. Den diskussion som nu förs om att ev. införa krav på neutral förpackning av tobaksvaror kan, om den realiserar, komma att skapa ett prejudikat inför framtiden. Vilken blir den nästa politiskt misshagliga produktkategorin att ställas inför ett krav om neutral förpackning och förbud mot användande av logotyper? Denna fråga är inte ställd retoriskt, i ett försök att vinna en billig poäng, utan återspeglar en djupt känd oro för att politiken i allt högre grad synes inställd på att förvränga eller sätta sig över marknadsekonomins spelregler – utan att vilja betala priset. Om man lagstiftar på sådant sätt att enskilda i praktiken avhänder sin egendom (t.ex. möjligheten att använda ett varumärke) så borde rimligen adekvat ersättning lämnas.

Utredningen anser för sin del att krav på neutrala förpackningar inte strider mot vare sig Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, varumärkesrätten, mönsterrätten, WTO-rätten eller EU-rätten. Däremot skulle ett sådant krav strida mot tryckfrihetsförordningen. Föreningen finner inte skäl att kommentera utredningens analys, men finner det märkligt att så pass långtgående slutsatser grundas – såvitt framkommer – utan några som helst hänvisningar till rättspraxis av direkt relevans för sakfrågan. Hänvisningar till rättsfall rörande betydligt mindre ingripande reglering än den som nu diskuteras kan knappast anses till fyllest, och än mindre div. uttalanden av EU:s generaladvokat – dessa är inte en rättskälla. I avsaknad av rättskraftiga avgöranden avseende krav på helt neutral förpackning – från alla de instanser som förut nämnts – kan bara konstateras att rättsläget är oklart. Om

lagstiftning införs som i praktiken avhänder enskilda deras egendom kan det förväntas leda till en ganska lång rad rättstvister i flera nationella och internationella fora. Mot denna bakgrund föreslår föreningen att

1. ev. lagstiftningsåtgärder på området först avvaktar resultaten av utfallet av dylika i andra europeiska länder,
2. föregås av betydligt mer ingående rättslig utredning, och
3. tar i beaktande de mer vittgående effekterna för hela näringslivet av en urholkning av immaterialrätten.

Göran Norén

Olof Erixon

